

Uredništvo in upravnništvo Glasila je v Chicago, Ill., 2821 So. 40. Ave., kamor je pošiljati vse rokopolje, denarne pošiljave, sploh vse, kar ima stik z listom.

Celoletna naročnina za Zdr. Državo in Kanado je \$1.00, za inozemstvo \$1.50.

GLASILLO

SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE.

Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3, 1879.

V združenju je moč!

"Glasilo" inhaža vsaki teden v petek. — Cirkularja je doseglj nad osam tisoč natov. List je razširjen po Zdr. Državi, Kanadi in stari domovini.

Cene za oglaševanje po pogodbi. Enostopna 10 point vrsta 8 centov.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

LETO—YEAR V.

CHICAGO, ILL., 9. AVGUST (AVGUSTA) 1912.

ŠTEV.—NUMBER 29.

Kaj nas uči zadnji štrajk tekstilnih delavcev v Lawrence, Mass?

Tvorničarji, ki tvorijo takozvani trust za volno v Lawrence, Mass., so delavski oduhili najhujše vrste. Tekom sedmih let so med seboj razdelili 25 milijonov dolarjev dividende, 11 milijonov dolarjev imajo pa v rezervnem skladu. Plače v tekstilni industriji so najnižje plače v ameriški industriji. Skozi dvajset let niso povisali plače delavcem, dasi so se vse življenjske potrebščine podražile nad petdeset odstotkov. Prvotno so fabrikantje vpsili le hčere farmerjev iz okolice. Za njimi so pričeli politični tvornice s priseljenci iz Nemčije in Kanade, danes so pa zaposleni večinoma narodi iz jugovzhodne Evrope in zapadne Azije: Sirci, Italijani, Armenci, Rusi, Portugaleci, Poljaki, Grki, Belgijci, Litvinci, urki itd. V tekstilnih tvornicah v Lawrence, Mass., se je izvršil isti proces, kot v čiških klevnicah. Kečdar so se delavci enega naroda pričeli zavedati, da so bili grozno osleparjeni po agentih, ki so v Evropi nabirali sužnje za ameriške tekstilne barone, in je med njimi prišlo vreti opasno, so tekstilni baroni poslali svoje agente v Evropo, kasneje tudi v Azijo, da so s krivimi obljubami izvalili zopet delavce drugega naroda v Ameriko. Tako so delavci enega naroda pritiskali na delavce drugega naroda, da so ostali najnižje plačani in najbolj izkoriščani mezdni sužnji ameriških kapitalistov.

Za delavca prvoborca Debs in Haywood sta v družbi drugih delavskih zastopnikov ustanovila pred leti strokovno organizacijo z imenom "Industrijski delavci sveta" (Industrial Workers of the World), ki temelji na razrednem boju. Organizatorji te organizacije so se trudili, da bi organizirali tekstilne delavce, ki so tvorili mešanico narodov, v strokovni organizaciji. Ali njih večletno delo je bilo zastoj. Tekstilni delavci so bili vsled bade, v kateri so živeli že tako zažučeni, da niso občutili sužnosti in so smatrali za dobroto, ker so smeli za 5 do 6 dolarjev na teden tlačniti tekstilnim baronom. Vzlic temu, da je v Lawrence približno 30 tisoč tekstilnih delavcev, se je organizatorjem po trupalnem agitatornem delu posrečilo organizirati komaj nekaj stotin delavcev francosko belgijske narodnosti. Pa tudi te postojanke strokovne organizacije so bile od danes do jutri, bati se je bilo vsakej dan, da propade in izgine med delavci vstajajoča razredna zavest zopet za nekaj let. Kdor ve, koliko časa bi obstajale te rajске razmere za kapitaliste, da ni s prvim januarjem stopil v veljavo zakonit 54urni tedenski delavnik in niso kapitalisti v svoji oholosti in ošabnosti nalašč izvali boj z delavci v nadi, da jih spremeni v še bolj pokorne tlačane.

Dne 12. januarja so odrgali 30. ikaleem 26 centov od tedenske plače, ker se je delalo v tednu 54 ur mesto 56 z izgovorom, da imajo tekstilni baroni izgubo, ker delavci delajo dve uri manj v tednu. V resnici je pa bilo drugače. Fabrikanti so se tekom leta pripravili za skrajšani tedenski delavnik. Hitrost strojev so zvišali v toliko, da so imeli večji dobiček kot pri 56 urnem tedenskem delavniku. Ali lakomnim in profitačnim tvorničarjem to ni zadostovalo. Opleniti so hoteli delavce še na beraških plačah, dasi so jih že enkrat okradli, ker so jih za isto plačo prisilili izdelati več blaga. Ta kruta odredba tvorničarjev je provzročila, da je polne delavce kar čez noč minila potrpežljivost in so zastavkali, da si niso bili organizirani. Že po dveh dneh je stavkalo nad 25 tisoč delavcev in delavk.

Ko je izbruhnila stavka, ni njih slika organizacija imela v strokovnem fondu centa. Stavkovni odbor, ki je štel 56 članov in bil sestavljen iz vseh narodov na stavki, je apeliral na vse ameriške delavce za pomoč, trkajoča na razredno solidarnost. Na ta po-

ziv so nekateri strokovne organizacije odgovorile s podporo v živilih in drugih potrebščinah. Z denarjem so pa priskočili na pomoč tako-le: Socialisti so darovali 40 tisoč dolarjev, podružnice I. W. W. 16 tisoč dolarjev, nekatere skupine A. F. L. pa 11 tisoč dolarjev. Največja in najbolj nazadnjaška delavska organizacija je dala najmanj.

Komaj je izbruhnila stavka, je ondotna mestna gosposka, nji na čeln župan, nastopila z najbrutalnejšimi sredstvi, da bi uklonila delavce pod stari kapitalistični jarem. V mestu je bilo poleg navadnih policajev 1400 vojakov in pa enako velika četa najetih militeev v službi kapitalistov. Policaji, vojniki in najeti morileci so v brutalnosti napram štrajkarjem prekašali drug drugega. Kečdar je bilo treba udariti po neoboroženih delavcih, slikih ženskah in otrocih, so se ti suroveži skušali med seboj, kdo bo bolj nečloveško ravnal z njimi. In dogodilo se je, kar je danes izključeno v vsaki civilizirani državi, kar se danes ne dogodi niti v Turčiji in Rusiji. Kozaki v službi tekstilnih baronov so udrihali s količi po slikih ženskah in otrocih. Obnašali so se tako divjaško, da ne najdemo nikjer primere v zgodovini delavskih bojev. Danes gre čast policiji v Lawrence, da je najsirovejša širom sveta, da je ruski kozak v primeri z njo olikan in dobrsrdčen človek. Vzlic vsem sikanam in preganjanju je pa stavka po dveh mesecih dne 14. marca končala s popolno zmago delavcev. Tvorničarji so morali priznati v kisljo jabolko in priznati vse zahteve štrajkarjev in delavcev.

Mnogo je pripomoglo do zmage delavska solidarnost. Vsekakor je pa učinkovala največ parlamentarna akcija s strani soc. kongresnika Bergerja, da je stavka končala s popolno zmago za delavce. Na predlog kongresnika Bergerja je kongres inenoval poseben komitej, ki je imel izprašati odbor stavkajočih tekstilnih delavcev in tvorničarje o vzrokih štrajka in razmerah v tekstilni industriji. Ko se je vršilo zaslišanje delavcev, so prišle dane iz najboljših krogov. Žene senatorjev in drugih merodajnih faktorjev poslute izpovedave. Zaslišanje je spravila o izkoriščanju otrok, deklet in žen, kakor o brutalnem nastopu ameriških kozakov, take gorostasne stvari na dan, da so dame, ki so bile pri zaslišbi navzoče, plakale in skoraj omedelele. Javna zaslišba pred kongresnim komitejem je učinkovala kot bomba na ameriško javnost. Celo delavcem sovražni kapitalistični listi so bili prisiljeni obelodaniti razprave o stavki.

Stavka tekstilnih delavcev nas uči, da mora biti direktna akcija — štrajk, vedno združena s parlamentarno akcijo, ako delavci hoče zmagovati v svojih bojih. Sploh se ne sme v boju s kapitalisti zavreči nobenega postavno in ustavno dovoljenega in zajamčenega sredstva.

Brez parlamentarne akcije bi bil štrajk tekstilnih delavcev vzlic vzornil delavski bratski solidarnosti zgubljen: trideset tisoč delavcev bi bilo prisiljenih sprejeti pogoje, katere bi narekovali kapitalisti.

Vprav zmaga tekstilnih delavcev v Lawrence govori jasno, kako se je treba delavcem organizirati in kakšnih sredstev se morajo poslužiti, ako hočejo zmagovati v bojih, katere bijejo s kapitalisti na gospodarskem polju.

— Najvišja hiša na svetu. Dolej je bila najvišja stavba na svetu visoka 700 čevljev. Samo po sebi je umerno, da je bila ta stavba v Ameriki in sicer v New Yorku. Pred kratkim so pa postavili v New Yorku oder za stavbo, ki bo visoka 750 čevljev. Hiša ne bo imela nič manj kakor 55 nadstropij, v njej bo prebivalo lahko toliko ljudi kakor v kakem majhnem mestu. Ogródje hiše je iz jekla. Arhitekti trdijo, da so take hiše izven nevarnosti, da bi se podrle, in upajo graditi še dokaj višje.

Ameriške vesti.

* **Zadnje soboto** so delavci v Chicagu dokazali, da čutijo solidarno s svojimi brati, ki so izprti od časniskarskih trustjanov.

Delavske mišje so zaključile, da se priredi v soboto dan za izprte delavce v časniskarski obrti. Žene in dekleta so se oglašile kot prostovoljke za pobiranje provostoljnih doneskov na cestnih vogalih za podporo izprtim delavcem. Vsakdo je dal, kolikor je hotel, za plačilo je pa dobil na prsa listek z napisom: "Pripleli so mi listek za pravico, da pomagam izprtim časniskarskim vslužbenecem."

Nekatere žene in dekleta, ki so poznale merodajne in vplivne osebe v bančni trgovini in železnikem obratu, so se obrnile tudi do le gospe za pomoč. Ali gospodje v fraku in cilindru so hiteli mimo njih, za izprte delavce niso imeli centa v žepu. Toliko bolj pridno so pa se galgi po listkih delavcih. Vsak delavec, katerega so oparjivali prisilili, da se je mudil v trgovskem središču, je imel na prsih pripet listek z značilnim napisom. Delavci v delavni ali pravični obleki so se drenjali za nje, in vsakemu je bilo čitati na obrazu, da je ponosen, ker pomaga izprtim delavcem do zmage proti najnevarnejšemu in največjemu trustu v Ameriki — "Ameriški zvezci izdajateljev časnikov."

Ko so vrle žene in dekleta vrnile posue, katerih je bilo 369, in se je prešel denar, je bilo na mizi devet tisoč sedemsto petnajst dolarjev in trije centi.

Delavci v Chicagu so zadnje soboto izrekli s svojimi prispevki, da bodo stali za izprtimi tovariši, dokler ne zmagajo popolnoma. Do danes še ni bilo na ulici nikdar in za noben namen nabrana tako velika vsota. Živela solidarnost delavcev!

* **Nad Chicagu** visi kot Damoklejev meč štrajk cestnoželezniških vslužbenecv, ker bogata družba noče privoliti svojim vslužbenecem mežde, da bi se pošteno preživeli, mejetje ko raznim višjim civilnim inženirjem plačuje po trideset tisoč dolarjev na leto za pohujkovanje.

Vslužbeneci, katerih je 18 tisoč, so že glasovali skoraj soglasno za štrajk, ako družba ne ugodij njih opravičenim zahtevam. Vsaki trenotek lahko prične stavka, ako se spor ne poravna mirnim putem. Ako pride do stavke, bodo morali hoditi prebivalci nad dvamilijonskega in najprostranejšega mesta po ozemlju peš po svojih opravkih, ker je pešička kapitalistov tramoglava in ne privoči izgolj lakomnosti svojim vslužbenecem, katerim se ima zahvaliti za vse življenjske udobnosti, človeškega življenja.

In to je skandal!

* **Škandal o njujorski policiji**, ki vsebuje tudi umor Rosenthala profesionalnega igralca, še ni utihnil, pa že prihaja vest iz Philadelphije, da se zbirajo pogubonosni oblaki nad ondotno policajsko gardo, ki je baje skozinskozgnila in korumpirana.

Do sedaj je špissarski in naivni državljani smatrali policije za vzor vseh čednostnih vzorov, za organizacijo nekakšnih višjih bitij brez greha in madeža, ki čuvajo, da vsegasi buržoa v miru vziva svoj plen. Zdaj je pa njegov ideal razkrinkan pred vsem svetom kot groznjuna jama vseh zločinov in grehov.

Sic transit gloria mundi!

* **V. F. Larsen**, listnik "Daily News" v Chicagu je mnogo let veljal za mececa in človekoljuba. V dobi, v kateri so mali dečki prodajali časnike in pobirali cente na ulici, da je postal Larsen multimilijonar, ni storil nič za te male sužnje.

Sebi je postavil krasen dom, ki je stal nad milijon dolarjev, malim dečkom je pa prepustil nesnažne ulice in dvorišča za igrišča.

lavcevi v časniskarski obrti zaštrajkali.

Policaji in profesionalni pretepači jim za storjene usluge "človekoljuba", razbijajo glave s količi. Tako izgleda kapitalistična hvalnost!

* **Vsako leto** ob tem času prihaja klic iz zapada, da primanjkuje pridnih rok, ki bi spravile poljske pridelke pod streho. Kapitalistični časniki, kar mrgolijo oglašev in pozivov na brezposelne delavce v industrijskih središčih. Obeta se jim visok zaslužek, dobra hrana in trimesečno delo. Ne glede na to, da je delo na farmi le začasno, ki absolutno ne more koristiti nobenemu družinskemu očetu vsled visokih potnih stroškov, imajo taki oglašni namen izvaliti veliko število brezposelnih delavcev v farmarska mesta, da farmarji lahko znižajo meždo poljubno.

Kdor nima zanesljivega prijatelja na zapadu, kateremu lahko zaupa, naj nikar ne hodi na zapad za farmarskim delom. Farmarska mesta na zapadu so ob tem času poplavljeni s "trampji", ki čakajo na priliko, da dobijo za par mesecev delo in se potem skromno preživijo skozi leto do prihodaje žetve.

* **Profesor Rihard S. Sall** z univerze Yale je v državi Texas odkril okostnjake prazgodovinskih živali. V zbirki ima prazgodovinskega vebjoda, tigra s subjlistnim zobovjem in konja s preklanim kipitom. Po profesorjevem zatrdilu so okostnjaki stari od deset do dvajset milijonov let.

* **Zvezni senat** je postal svarilo vsem narodom nas vetu, da nikar ne stremijo za tem, da bi si osvobodili kakšno zemljišče v južni ali severni Ameriki, ki bi bilo važno in pripravno za operacije vojaštva na suhem ali mornarije Svarilo, proti kateremu so glasovali le štiri senatorji na tajni seji, je nekje proti Japonski, ker je najjaponski kapitalistični sindikat baje kupil večje zemljišče v nižji Kaliforniji.

* **Nonavaden vremenski pojav** je iznenadil dne 4. avgusta prebivalce v državi Michigan. Iz Lavine poročajo, da je divjal strašen vihar preko mesta in okolice. Na krat je pa pričelo snežiti in padlo je za pol palea snega.

* **Ameriški kapitalisti** pričakujejo z napetostjo konce nemirov v Mehiki. Pripravljenih imajo sto milijonov dolarjev, da prično izkoristiti naravne zaklade in delavno silo 12 milijonov Mehikancev, ko nastane mir v deželi.

Odlomki iz zgodovine Zdr. držav.

Po raznih virih sestavil J. Z.

(Nadaljevanje.)

Predno zaključimo poglavje, je treba omeniti tudi odkritja Portugalec. Ko je Kolumbe odkril Ameriko na Portugalskem vialod Ivan II, ki se ni mnogo brigal za novi svet. Njemu je bolj ugajalo leno in mimo življenje v njegovem glavnem mestu, kakor da bi se brigal za pustolovščino onkray Atlantika. Ko je leta 1495 sledil njemu njegov bratranec Manuel, človek popolnoma drugega značaja, so se tudi na Portugalskem pričeli zanimati za novi svet. Manuel se je jezil, da je njegov prednik dovolil, da si je Španija okoristila z odkritjem Kolumba. Da bi tudi on imel dobiček od novega sveta, je v letu 1501 opremil dve ladji z vsem potrebnim in jih pod poveljstvom Gasperja Cortereala poslal na nova odkritja. Cortereal je s svojimi ladnjama priplul do ameriškega obrežja v mesecu juliju nekje v državi Maine. Nadaljeval je svojo pot severno in odkril kakih sedem sto milj obrežja. Pod petdeseto stopinjo paralne širine je naletel na ledenike in ni mogel več nadaljevati svojega pota proti severu. Cortereal se je malo brigal za veličastvene šume na obrežju, v katerih so rastle visoke

smreke in vitke jelke, ki so bili najboljši porok, da na obrežju vrzatejo velika mesta in se zgradijo ladjedelnice. Zadovoljil se je, da je ujel kakih 50 Indijancev, katere je odpeljal s seboj, da jih proda kot sužnje na evropskem sejnu za sužnje. Kmalu je zopet odjadral proti Ameriki, da bi nalovil Indijance za evropski suženjski trg. Ali ker po enem letu ni bilo nobenega sporočila o njem, je odjadral njegov brat, da poišče izgubljeno ekspedicio sužnjevalcev. Zaman! Cortereal in njegove suženjske ladje so ostale nerešena tajnost oceanu.

V.

Francoska odkritja.

Francoski so kmalu spoznali vrednost odkritja Kolumba. Že v letu 1504 so ribiči iz Normandije jadrali nad njufundlandskimi podmorskimi kletmi in paščinami. Leta 1506 je pa neki Francez narisal zemljovid zaliva sv. Lavrencija (St. Lawrence). Dva leta kasneje so vzeli francoski pomorščaki nekaj Indijancev s seboj v domovino. Fran I. je pa leta 1518 pričel nvidevati, da je novi svet velike važnosti za naseljevanje. In pet let kasneje so pričeli prvi resno pripravljati veliko ekspedicio za nova odkritja in novo pot proti severozapadu v Azijo. Vrhovni poveljnik ekspedicio je bil Ivan Verrazzini, rojen v Florenci na Talijanskem.

Verrazzini je s svojimi ladjami v januarju 1521 zapustil evropsko obrežje. Njegovo brodovje je šlo štiri ladje. Na svojem potu je imel smolo. Hud vihar je poskodoval tri ladje in prisiljen je bil nadaljevati pot le z eno ladjo. Pogumni pomorščaki se ni ystrahili nevarnosti na morju. Petdeset dni je s svojo ladjo kluboval viharjem in drugim neprikladim, slednje je pa dne 7. marca odkril suho zemljo. Obrnil je rivee ladje proti jugu v nadi, da odkrije kakšno pripravno luko. Jadral je kakih sto in petdeset milj južno. Seveda je bila pot zaman. Nejevoljen z vspehi, je ladjo zopet obrnil proti severu in se slednje vsidral v bližini nizkega in peščenega obrežja ob izlivu reke Cape Fear. Tu je pričel tržiti z domačini. Indijanci v tej okolici so bili boječji, zaupni in prijazni. Nekega napol utopljenega pomorščaka so sprejeli z največjo prijaznostjo in ko se je okrepčal, so ga spremlili do ladje.

Nekaj dni so jadrali proti severu. Odkrili so vse obrežje New Jersey, griče na suhem so pa zaznamovali, da je v njih ruda. Pripluli so v njujorsko luko in se zndili mirni luki. Pri Newportu, Rhode Island je bil Verrazzini vsidran petnajst dni, kjer je znova pričel tržiti z domačini. Predno je Verrazzini odplul, so se francoski pomorščaki zahvalili za gostoljubnost Indijancev s tem, da so ukradli enega otroka in skušali ukrasti nekega indijanskega dekleta.

Jadrajoo proti severu je Verrazzini odkril vse obrežje Nove Anglije. Indijanci v severnih pokrajinah niso bili prijazni in zaupni. Kupovati niso hoteli igraščič, pač pa so stegali svoje roke po jeklenih nožih in orožju. Na svojem daljnem potu je odkril Novo Škotijo in se približal Novi Fundlandiji koncem meseca maja. V juliju se je vrnil na Francosko, kjer je v daljšem spisu obelodanil svoja odkritja. Ozemlje ob katerem je Verrazzini križal s svoje ladje so pa dali ime Nova Francija.

V Franciji so bile notranje razmere tako slabe, da so se pričeli pripravljati za drugo ekspedicio se le po desetih letih. V letu 1534 je admiral Chabot določil Jakoba Cartierja, nekega bretonskega pomorščaka, da vodi novo ekspedicio. Zapustil je Francijo z dvema ladjama in se po dvajsetdnevnih vožnji dne 10. maja vsidral pri Novi Fundlandiji. Nekako sredi julija je odjadral obrežje, križal zaliv Sv. Lavrencija do Anticostijskega. Uvidevši, da ne more najti prehodne čizne proti zapadu, je odjadral severno do zaliva Gasperja. V tu se je izkreal, razvil praprot z francoskim grbom in proglasil odkrito ozemlje v imenu francoskega kralja za francosko

last. Od tukaj je jadral zopet proti severu, potem proti zapadu, končno pa ozvoljen, ker ni mogel najti pota, da bi nadaljeval svojo pot proti zapadu, se je vrnil proti Franciji, kamor je dospel po tridesetdnevni vožnji.

Ob njegovem povratku so bili na Francoskem tako navdušeni za novi svet, da so takoj odločili odposlati novo ekspedicio. Opremil so tri dobre ladje z vsem potrebnim, na katere se je ukrcalo tudi več mladih plemenitnikov z namenom, da vstanovijo naselbine. Po viharini vožnji so dospel v zaliv sv. Lavrencija in jadrajoo proti severu okoli Anticostijske, so se vsidrali pri otoku Orleans v reki sv. Lavrencija. Indijanci, katere je vzal Cartier s seboj na Francosko, sta mu povedala, da je na otoku Hoehelaga indijansko mesto. Cartier je izkreal svoje ljudi v čolne, s katerimi je plul po reki navzgor, dokler ni dospel do otoka, sredi katerega se je dvigal prijazen hrib in ob vzhodu katerega se je razprostiralo prijazno indijansko selo. Ko se Francez priči na vrh hriba, so bili tako presenečeni od pokrajinske krasote, da so dali hribu ime Mont Real. Cartier je proglasil ozemlje za last francoskega kralja, potem so pa francoski pomorščaki v čolnih zopet odrinili po reki nizdol proti ladjam. Po zimi je umrlo 25 mož za barsko mrzlico, katere dostej še niso poznali na Francoskem.

Spomlad so se pričeli pripravljati, da odrinejo proti Franciji. Ostra zima je precej ohladila francosko navdušenje za novi svet. V znamenju katolicizma, ki je vsebovalo francosko orožje, so zopet proglasili ozemlje za francosko last, predno so se napotili proti domu. Še predno so dvignili sidre, so pa gostoljubnega kralja Huronov izvalili z zvijačami na krov, da je tam umrl. Dne 6. julija se je brodovje zopet vsidralo v francoski luki St. Malo. Ali doživljaji, katere je Cartier po svojem prihodu v domovino obelodanil, so jemali pogum do nadaljnih ekspedicio. Nikjer niso našli srebrna in zlata, zategadelj je bilo splošno mnenje, da novi svet ni vreden piskavega oreha.

France pl. La Boque je dobil nalog za Cartierjem, da v novem svetu vstanovi kolonijo. Dvor mu je dal naslov podkralja Nove Francije in delale so se zopet velikanske priprave za novo ekspedicio. Ali kmalu je merodajna gosposka uvidela, da je treba Cartierja imenovati prvim krmarjem, da ekspedicio posreči. Na to so izdali oklie na prebivalstvo, da bi se ukrcalo in šlo iskati nove domovine preko Atlantika. Oklie je ostal glas vpijočega v puščavi. Francoski kmetje in rokodelci se niso hoteli izseliti v deželo, o kateri so slišali, da bivajo v nji divjaki in jo pokriva le sneg. Resnično poročilo Cartierja o Novi Franciji je vrnilo vse sanje. Vsled tega so prihajali prostovoljci zelo počasi, dokler ni vlada odpravila ječe in dala vsakemu prostost, ki se je hotel pridružiti ekspedicio. Roparji, selparji in morileci so se na oklie oglašali trumoma. Le ponarejalci denarja in izdajalci so bili izključeni iz ekspedicio.

Koncem maja 1541 je pet ladij pod direktnim zapovedništvom Cartierja zapustilo Francijo in kmalu brez nezdod priplulo v zaliv sv. Lavrencija. Naselniki so se izkreali v čolne in nadaljevali pot do Quebeca po reki navzgor, kjer so zgradili forto in jo imenovali Charlesburg. Tu so naselniki prezimili. Cartier je bil ozvoljen, ker je bil pod poveljstvom La Roqua. Zategadelj se tudi nikdar nista strinjala zapovednika v načrtih. Ko je drugo leto v juniju prijadral La Roque z novimi naseljenici, je natihoma Cartier odjadral s svojim delom brodovni proti Franciji. La Roque je ostal v Novi Franciji s tremi ladjami, ki so bile polne zločincev, katere se ni dalo krotiti drugim potom kot z bijem in vislicami. V jeseni so napravili nekaj poskusov, da bi odkrili pot proti zapadu, ki so pa vsi končali z neuspohom. Ostra je bila zopet dolga in zima. Naselniki so komaj pričakovali spomladi, da se vrne-

jo v Francijo. Naseljevanje, ki je pričelo s takim vršičem je končalo žalostno in brez najmanjšega vspeha. V letu 1549 je La Roque zopet zapustil Francijo z večjim številom naselnikov. Ali o brodovju ni bilo čuti nikdar več besedice, ko je zapustilo Francijo.

Petdeset let je minolo, predno je Francija zopet poskusila naseliti svoje ljudi v Ameriki. V tej dobi so pa verske družbe, ki so bile preganjane v Franciji, poskusile doseči v Karolini in Floridi, kar je ponosročilo francoski vladi. Okoli sredi šestnajstega stoletja je admiral Coligni, po verskem prepričanju protestant odločil, da vstanovi v Ameriki zavetišče za preganjane Hugonote. Leta 1562 je liberalni kralj Karol IX. dovolil admiralu, da ustanovi naselbino za preganjane Hugonote v novem svetu. Ivan Ribault, pogumne in izvežban pomorščak je vodil Hugonote v obljubljeno deželo. Francijo je zapustil v februarju in prijadral do floridskega obrežja, kjer so tri leta kasneje Španci vstanovili St. Augustine. Od tukaj so jadrali ob obrežju proti severu, kjer so se vstavili pri nekem otoku, kjer so v kamnu izklesali grb Francije. Zgradili so forto, katero so v čast Karolu IX. krstili za Karolino. V tej forti je Ribault pustil šest in dvajset mož, z ostalimi je pa odjadral proti Franciji po nove naselnike in življenjske potrebščine. V tej dobi je v domovini divjala državljanska vojna in nemogoče je bilo dobiti naselnikov in potrebščin. Ker so naselniki zaman čakali v Karolini na potrebščine, je med njimi nastala nezadovoljnost. Ubili so zapovednika in zgradili majhno jadrnico, s katero so odrinili na morje, da se vrnejo v Francijo. Na morju so postali igračica vetrov in viharjev, dokler jih ni rešila glada umirajoče neka angleška ladja, ki jih je kasneje izkrcala v Franciji.

Dva leta kasneje so zopet vzlic prvemu nevspehu poskusili z naseljevanjem. Laudoniere je bil izvoljen voditeljem. Naselili so se približno petnajst milj zapadno od sedanjega St. Augustina. Zgradili so močno forto in pričeli so z vsakovrstnim delom. V začetku se je naselbina razvijala dobro in upati je bilo najboljšje. Nakrat so pa med naselniki nastale razprtije in del njih se je polastil dveh ladij z izgovorom, da se vrne na Francosko in ubeži lakoti. V resnici so pa zvrševali ob obrežju morskoparstvo, dokler jih niso vjeli in obesili. Ostali naselniki so bili povsem nezadovoljni s svojo usodo in so se z domeravali vrniti v Francijo, ko je Ribault dospel nakrat iz domovine z raznimi potrebščinami in kmalu napravil red in mir. To se je izvršilo v dobi, ko je Melendez izvedel za hugonotsko naselbino in vse pomnil.

Španci so za svoje krvoločno delo prejeli hudo kazen. Dominik de Goungres, gaskonski vojak, je sredi zime prijadral s tremi ladjami, na katerih je bilo le petdeset srečnih pomorščakov pred St. Augustine. S pešice svojih vojakov je tako iznenadil Špance, da je po kratkem boju zasedel vse tri španske forte. Po končanem boju je dal obesiti na dreve vse voditelje, zdolaj je pa pritrtil napis: To niso Španci, marveč morileci.

V letu 1598 so zopet poskusili naseliti Ameriko. Odprli so zopet na stečaj vrata ječ. Ekspedicio je zapovedoval marki La Roche. Križali so Atlantik po navadni poti in se zasedli pri otoku Sable (Sable Island), najslabšem in najzalostnejšem prostoru med Labradorjem in Mehiko. La Roche je pustil na tem osamljenem otoku štirideset ljudi, z ostalimi se je vrnil v Francijo po nove potrebščine, kjer je kmalu umrl. Skozi sedem let je novo francosko kraljestvo sestalo iz štirideset zločincev, na osamljenem in tužnem otoku, dokler jih niso mimo ploveče ladje rešile jetništva in privedle nazaj v Francijo. Življenje na otoku je bilo tako strašno, da jim je celo francoska vlada odpuštila nadaljno kazen in jim dala prostost v domovini.

(Dalje prihodnjič.)

GLASILO
Slovenske Narodne
Podporne Jednote

Izhaja tedensko.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTEUredništvo in upravljanje:
2821 SOUTH 40th AVE.,
Chicago, Ill.

Velja za vsa leta \$1.00.

ORGAN
OF THE
SLOVENIC NATIONAL BENEFIT SOCIETY
Issued weekly.OWNED BY THE SLOVENIC NATIONAL
BENEFIT SOCIETYOFFICE:
2821 SOUTH 40th AVE.,
Chicago, Ill.

Subscriptions, \$1.00 per year.

TRADE MARK

REGISTERED

COPYRIGHT 1912

BY THE SLOVENIC NATIONAL BENEFIT SOCIETY

CHICAGO, ILL.

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

VOLUME 1

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

NO. 1

PUBLISHED WEEKLY

ESTABLISHED 1902

za častmi, obenem pa deli članstvo v več in manj vredne članke, seje neslogi in preprič v društvu ali organizaciji. Kakor človeška družba ne more obstati brez vzajemnega dela, ravno tako tudi društvo ali organizacija ne more napredovati, ako člani ne delajo vzajemno za društvo ali organizacijo. Dva konja, ki vlečeta vsak na eno stran, ne bode ta premaknila voza z mesta, pa če porabita vse svoje sile. Tudi iz te primere sledi, da je vsako delo enako vredno: če bi ne bilo nobenega člana, ki bi zvršil najpomembnejše delo, mora zastati napredek v društvu ali organizaciji.

Dandanes imamo ljudje različne napake, ki niso družega kot odsev današnjih družabnih razmer. Pojedinec ne more biti za svoje napake odgovoren, ker so ga vsevirale razmere takšnega, kakoršen je. Ako se zavedamo tega dejstva, potem se moramo truditi, da vsakdo po svojih močeh dela na to, da napake izginejo, ne gremo drug drugemu življenja in delajmo vedno le za skupno korist vseh v društvu in organizaciji.

V slogi in bratstvu je moč! To se je zopet pokazalo na godni veselici, katero je priredilo naše društvo "Ilirija", šte. 39. Udeležba s strani Slovencev v Kenoshi je bila povoljna. Na godno veselico sta prihitela tudi društva "Slovenec", šte. 68, Racine, Wis. in sv. "Rok" N. H. Z. Veselica je vsled mnogobrojnega obiska dobro uspela, za kar izrekam zahvalo obema društvoma, kakor tudi bratom, ki so delali na veselici.

Jugoslovani le tako naprepi! Kjer sta združeni in sloga, tam je izobrazba. Kjer je izobrazba, tam je civilizacija. Kjer je civilizacija, tam se gre po težki in trnjevi poti napredka navzgor, dokler se ne doseže palme človeške kulture.

Sloga in izobrazba družita brezštevne delavske bataljone širom sveta v nepremagljivo armado. Pred to armado danes trepetajo bogati, zavedajoči se, da armada stopa na bojišče pod čudno učinkovitim geslom: bratstvo, svoboda in enakost, da bo končno izvojevala zmago za vse izkoriščane in preganjane. Prapadla bo dmanjša sužnost, ljudje bodo živeli v miru in bratstvu. . . uživali bodo sadove svojega dela in spominjali se borov, ki so stali v najhujši vihrji za preobrat človeške družbe v splošno dobro, v dobi trpljenja, bede in muk!

Živela peta redna konvencija naše jednote! Delegatom pa obilo uspeha pri delu, in prid članstvu! Tony Jurca.

Black Diamond.

V tukajšnjih premošnjih delamo zopet s polno paro. Seveda ne more nihče povedati koliko časa bo trajalo delo, ker z dnem 31. avgusta poteče pogodba med unijo in delodajalci. Ako prizadeti stranki ne podpisata pogodbe do določenega roka, bodo rudarji prenehali z delom dne 1. septembra. Sicer upamo, da bo še pred 1. septembrom prišlo do sporazuma in da se nova pogodba doseže, ne da bi rudarjem bilo treba zastražkati.

Tukaj živi precejšnje število Slovencev, med katerimi je še dosti povoljno sporazumstvo. Podpornih društev imamo pet, ki dobro napredujejo in se razvijajo. Najpomembnejše društvo v članstvu in finančnem oziru je društvo "Plaminar", šte. 57 naše jednote. Omenjeno društvo je imelo dne 21. julija t. l. piknik, zaenaj pa razvilo tudi svojo društveno zastavo. Zabave in slavnostnega razvijanja društvene zastave so se udeležila vsa tukajšnja slovenska društva.

Točno ob pol eni popoldne je predsednik v imenu društva z jednatim govorom pozdravil vsa društva in občinstvo. Po govoru je društveni reditelj, ki je bil zaenaj časten praporček, razvil za zastavo. Za njim so razna društva darovala trakove: društvo "Marija Zvezda", šte. 32 J. S. K. J., bel trak z napisom; društvo "Zastava Slave", šte. 4 S. P. Z., moder trak z napisom; "Avstrijsko slovensko bolniško podporno društvo" šte. 19 rdeč trak z napisom; društvo "Slovenec v boj za svobodo", šte. 91 S. P. Z., trobojni trak z napisom; tvrčka Kerže trobojni trak.

Po končani slavnosti so se društva vrstila in z godbo na čelu odkorakala na piknik. Prvo je korakalo društvo "Marija Zvezda" s svojim praporom in ameriško zastavo. Za njim so se uvrstila druga društva in občinstvo. Slavnost je bila najvšečja, kar smo jih do sedaj Slovenci obhajali tukaj. Čistega dobička je bilo \$174.55.

Vsem društvom, darovalcem, sploh vsem, ki so pripomogli do uspeha, pa društvo izreka najtoplejšo zahvalo in jim kliče: Le tako naprepi! V združenju je moč! Gregor Porenta, tajnik.

Ekalkala, Mont.
Gotovo še ni bilo iz naše farmarske naselbine glasu v našem priljubljenem "Glasilu". Zato pa hočem nakrat opisati tukajšnje razmere.

Tukaj živi pet Slovencev. Vreme je bilo do sedaj zelo ugodno in letina bo prav dobra, ako ne dobimo toče ali zgodnje slane.

V tej okolici je še nekaj brezplačnih domov. (homestead's). Do brezplačnega doma ima vsakdo pravico, ki se hoče potruditi zanj. Vsakdo, ki je kaj čital o brezplačnih domovih, vé, da po stanje njegova last, ako skozi tri leta biva določeno dobo na domu, poleg pa obdela določeno število akrov. Ne bom pa opisaval kakšno je zemljišče. Kdor hoče vzeti brezplačen dom ali pa če kupi zemljišče, naj vedno dobro ogleda zemljišče, predno izreče zadnjo besedo. Kdor se bo po tem nauku ravnal, ne bo nikdar tarjal, da je vrgel proč denar. Boljši je trikrat ogledati zemljišče, kot nobenkrat.

Do zdaj sem vedno mislil, da farmer ni zpostavljen takim neugodim kot rudar ali pa industrijski delavec. Ali nesreča, ki se je pred kratkim dogodila pri nas, me je prepričala, da sem živel do sedaj v zmoti.

Z mojim svetom, Johnom Štutimom sva kopala na mojem zemljišču vodnjak. Prišla voda do globine 22. čevljev. Dne 22. julija je šel Štutin prvi v vodnjak. Njegova zadnja beseda je bila "vode". Ko smo spustili vodo v vodnjak po vrvice navzdol, pa nisimo dobili glasu od njega. Hitro so me tovariši spustili v vodnjak. Prišel pa nisem do njega, ker mi je prihajalo slabo. Na znamenje so me napel mrtvega potegnili iz vodnjaka in po napornem delu so me zopet obudili v življenje. Mojega sosedu so pa udušili strupeni plini, ki so se po noči nabrali v vodnjaku. Rajni zapuška žaljooča soproga in štiri nedorasli otročki. Vendar je pa še sreča za družino, da je bil rajni pri J. S. K. J. in sv. Barbari.

Vspritko tega tužnega slučaja priporočam vsem Slovencev in Slovencem, ki se pridružijo podporni organizaciji. Nesreča povsod preži na človeka: na deželi in v mestu, v rudniku, tvornici kot na farmi!

Frank Klanzer.

Naznanila in vabila.

VSEM DRUŠTVOM S. N. P. J. NA ZNANJE!

V smislu zaključka izvanredne seje z dne šestega avgusta t. l. in "Splošnih določb", točke šest je dnofinih pravil se obvešča vse tajnike društev S. N. P. J., da se morajo pravilno izvoljeni delegati za peto redno konvencijo S. N. P. J. naznaniti glavnemu tajniku, br. John Verderbarju najkasneje do dne 31. avgusta tega leta. V slučju da društvo ali tajnik ne vpošteva tega zaključka, ne naznani izvoljenega delegata za peto redno konvencijo S. N. P. J. glavnemu tajniku do 31. avgusta, se bo smatralo delegata izvoljenim nepravilno. To pomeni, da je delegat, ki ni bil naznanjen glavnemu tajniku do 31. avgusta, izgubil pravico prisostvovati kot delegat na peti redni konvenciji S. N. P. J.

Martin Potokar, gl. predsednik.
John Verderbar, gl. tajnik.

Joliet, Ill.

Društvo "Jolietska Zavednost", šte. 115 vabi najljubše vsa sosedna društva, posebno pa društva iz Chicago, na svojo veselico, katero priredi na Delavski praznik (Labor day) dne drugega septembra v Turner Hall. Začetek točno ob sedmih zvečer.

Člane našega društva pa opozarjam, da se zanesljivo udeležijo godne seje dne enajstega avgusta ob devetih dopoldne v navadni dvorani. Na tej seji se bo pridružilo našemu društvu več novih članov. Dolžnost veže vsakega posameznega člana, da je na seji navzoč, kedar se sprejemajo novi bratje in sestre v našo močeno bratsko zvezo, ki ima danes svoje postojanke skoraj v vseh slovenskih naselbinah naše nove domovine.

Na dnevnem redu imamo tudi druge zelo važne točke, ki zahtevajo, da so pri razpravi navzoči vsi člani, da se jih tolikor laglje reši v korist društva in jednote. Člane (ice), ki so se preselili iz Joliet, društvenega sedeža in bivajo sedaj bliže katerega drugega društva, opominjam, da v smislu naših pravil vamejo prestopne listice k bližnjemu društvu, da ne bo

sitnosti v slučaju bolezni ali nezgode.

Mike Likovich, tajnik.

Indianapolis, Ind.

Društvo "Studenček", šte. 105 vabi najljubše vse slovensko bčinstvo na svojo veselico, katero priredi dne sedemnajstega avgusta ob pol osmih zvečer v navadnem prostoru na Washington St.

Na veselici bo svirala slovenska godba; pa tudi šaljiva pošta in druge razne zabave bodo skrbale, da se na veselici ne bo nihče dolgočasil.

Na svidenje dne 17. avgusta!
Šekli Ivan, tajnik.

Cleveland, O.

Opozarjam vse brate društva "Tabor", šte. 139, da se zanesljivo udeležijo seje dne enajstega avgusta. Na tej seji imamo rešiti mnogo zelo važnih točk.

Bratje! Pridite vsi, da bo vsakdo vedel, kako se je vršila razprava in kakšni so bili zaključki na podlagi razprave.

Sploh je potreba, da se polnoštevilo udeležite obeh prihodnjih sej. Na sejah se bodo čitala pravila in vsak brat ima pravico, da na seji pove svoje mnenje. Zato naj se tudi vsak član udeleži seje v avgustu in septembru.

Mike Erjavce, tajnik.

La Salle, Ill.

Naznanjam vsem članom društva "Sokol", šte. 98, da je v interesu našega društva in jednote, ako se polnoštevilo udeležijo prihodnje seje dne enajstega avgusta. Glede prihodnje konvencije moramo rešiti mnogo važnih točk, katere se ne smejo odlašati. Na razpravi bodo pravila. Sploh se bo debatiralo o vsem, kar je važnega za konvencijo.

Obračam se tudi do vseh članov, da mi do prihodnje seje sporočijo natančne naslove. To velja za vse člane, ne glede, kje živijo, da ne bo preveč sitnosti v korespondenci.

Na prihodnji seji naj vsak član našega društva tudi poravnava svoj dolg na mesečnem asessmentu. Kdor ne more poravnati dolga do prihodnje konvencije, naj se zglašuje in pove opravičljiv vzrok. Kdor ne more storiti tega ustmeno, naj se pa prijavi pisмено.

Kdor ne bo vpošteval tega blagohotnega nasveta, naj se nikar ne hnduje, ako bo društvo z njim ravnalo v smislu pravil jednote.

Ignatz Volk, tajnik.

Johnstown, Pa.

Naznanjam vsem članom in članicam društva "Adrija", šte. 3, da priredi naše društvo dne osemnajstega avgusta izlet ali piknik, ki se bo vršil na vrtu, ki je last Slovencev v Morrelville. Prostor je dobro znan tukajšnjemu slovenskemu občinstvu.

Vsak član (ica) plača en dolar v društveno blagajno, ki se piknika ne udeleži. Bratje in sestre naj vamejo ta zaključek društva na znanje, da ne bo kasneje pritožb in izgovorov. Izvzeti so le bolniki.

Na piknik vabimo najljubše vsa sosedna društva, kakor tudi vse tukajšnje slovensko občinstvo. Ob priliki bodejo tudi mi društvom vrnili njih poset.

Piknik prične ob enajstih dopoldne. Vstopnina prosta. Za hladno pijačo, sladoleh in dober prigrizek bo skrbel zato izvoljeni odbor.

Čisti dobiček je namenjen društveni blagajni.

Vsi dobrodošli dne 18. avgusta na piknik!
John Hrihar.

Cleveland, Ohio.

Pozor članice društva "Napredne Slovenke", šte. 137!

Dobile smo povabilo, da se dne enajstega avgusta udeležimo slavnostnega razvijanja društvene zastave društva "Mir", šte. 142 v bližnjem Collinwoodu.

Dne desetega julija smo zaključili, da se slavnosti udeležimo polnoštevilo. Samoposebi se razume, da vpoštevam ta sklep. Zheremo se ob pol eni popoldne (s. č.) v navadnih društvenih prostorih, odkoder se odpeljemo v sosedno naselbino, da posetimo naše brate.

Dne drugega septembra je skupna veselica vseh društev S. N. P. J. Omenjena dne se bomo zabalvali od ranega jutra do pozne noči. Ker se nam obeta dobra zabava in katero tudi vsakdo želi, je treba dosti dela in priprav. Zategadelj apeliram na naše sestre, da priskočijo na pomoč z dobroti in pridnimi rokami. Čisti dobiček je namenjen za pokritje troškov delegatov pete redne konvencije. Te skromne vrstice naj ne veljajo pšičici sester, ampak vsem, posebnim onim, katerih ni nikdar v javnosti.

V interesu rednega poslovanja je nujna potreba, da članice bolj

redno plačujejo mesečni asesment. Vedno čakam tečen dni po seji. Zato tudi vsaka sestra lahko zvrši svojo dolžnost. Katera se pa ne zanima za društvene zaključke, bode pa brez izjeme suspendirana, ne oziraje se na osebe ali besede. To je zaključek seje v mesecu juniju.

Sedanji mesec bom zaključila dne dvanajstega avgusta.
Fanny Hudovernik, tajnica.

Johnston City, Ill.

Pozivljem vse člane društva "Johnston City", šte. 91, da se udeležijo prihodnje seje dne prvega septembra ob osmih dopoldne v navadnem zborovalnem prostoru. Na dnevnem redu so zelo važne točke.

Matt. Iren.

Cleveland, Ohio.

Apeliram na bratsko solidarnost vseh članov društva "Primož ruhar", da se polnoštevilo udeležijo slavnostnega razvijanja društvene zastave društva "Mir", šte. 142 dne enajstega avgusta v sosednem Collinwoodu.

Zbrali se bomo v dvorani "Novi Svet" 6006 St. Clair Ave. Točno ob pol ene popoldne se odpeljemo z vozom ulične železnice. V slučaju, da kateri bratov zamudi odhod našega društva, naj vame vzame ulične železnice, ki vozi v Collinwood. Na slavnostnem prostoru bo lahko našel naše društvo.

Dne 18. avgusta ima društvo "Lumder Adamič" slavnostno razvijanje svoje zastave v "Dalgers Garden". Povabljeni smo na to slavnost. Isti dan se pa vrši tudi piknik v Lorainu.

Bratje, ki se odločijo za Lorain, naj se zglašijo do dvanajstega avgusta pri Joe Bizjaku. Ako se zglašijo zadostno število bratov, bomo najeli poseben voz cestne železnice.

John Jug.

Brooklyn, N. Y.

Društvo "Bratska Zveza", šte. 140 je zaključilo na redni seji, da se mesto izleta priredi družinski večer dne 17. avgusta v dvorani g. Vogriča, vogel Graham Ave. in Staag St. Začetek točno ob osmih zvečer. Apeliram na vse člane in članice našega društva, da posetijo večer v najmnogobrojnejšem številu in tako pripomorejo do večjega uspeha.

Redna mesečna seja v avgustu se bo vršila mesto tretjo saboto, teden dni kasneje — dne 24. avgusta. Do vseh bratov in sester se pa obračam z uljudno prošnjo, da mi nemudoma naznajo novi naslove, kedar se preselijo. Ako bom redno in točno dobival sprejembe naslovov, sem prepričan, da bo tudi vskdo dobil "Glasilu".

Ker sem se preselil, naj bratje in sestre pri društveni korespondenci vpoštevajo doljni naslov: John Gasparin, 101 Ten — Eyck St.

Brooklyn, N. Y.

Društvo "Slovenski Napredek", šte. 132 bo razvilo svojo društveno zastavo dne 18. avgusta. Slavnost se bo vršila v Ferell Fownu, kjer ima društvo svoje redne seje. Na slavnost vabimo najljubše društva iz sosednjega mesta Roundup; "Živila Ilirija", šte. 114 S. N. P. J.; sv. Mihael, šte. 88 J. S. K. J.; društvo šte. 67 S. P. Z.; društvo šte. 215 N. H. Z. in "Srce Jezusovo", šte. 384 I. N. H. Z. V slučaju, da bo kdaj katero zgoraj imenovanih društev trkalo na našo solidarnost, obljubimo, da bodeimo dragovolje priskočili na pomoč in izkazali svojo bratsko solidarnost. Zastavi bo kumoval br. Mart. Ranch, član društva "Živila Ilirija", kumica pa bode sestra Marija Mihačević, članica našega društva.

Po razvijanju zastave bo obhod. Svirala bode slovenska godba iz taborišča šte. 3. Po slavnosti prične veselica v prid društveni blagajni. Vstopnina je 50 c za moške, dame so vstopnino proste. Za dober in okusen prigrizek bo skrbel odbor, za hladen ječmenovec pa br. Matija Tonian.

Na vse člane našega društva apeliram, da na prihodnjo sejo pripeljejo vsak po enega novega kandidata, da bode naša jednota toliko sigurneje štela deset tisoč članov do prihodnje konvencije.

Še enkrat se pa obračam do vabljenih društev, da se zanesljivo in polnoštevilo udeležijo slavnostnega razvijanja naše društvene zastave.

Na svidenje dne 18. avgusta!
Daniel Kranjčec, tajnik.

Cleveland, Ohio.

Obveščam vse člane društva "Lipa", šte. 129, da naj se zanesljivo udeležijo prihodnje seje, ki se bo vršila dne 11. avgusta v navadnem zborovalnem prostoru. Na seji se bo razpravljalo o veselici, ki se bo vršila za nabavo nove zastave.

Razdali se bodo tudi listki za zlato uro, katero je podaril brat Černe, da si društvo opomore v finančnem oziru.

Na svidenje na seji!
Karol Penko, tajnik.

Chicago, Ill.

Opozarjam vse člane in članice društva "Slavija", šte. 1., da odračinjo na seji dne enajstega t. m. denar za prodane tikete, ne prodane pa vamejo, da bo močogoče odboru za skupen izlet sestaviti račun.

Člani (ice), ki še niso plačali prinosa za "Glasilu", naj to storo na prihodnji seji.
Joe Werščaj tajnik.

Jenny Lind, Ark.

Društvo "Šmarnica", šte. 24. je zaključilo na seji dne 9. junija, da se morajo vsi bratje in sestre udeležiti seje dne osmega septembra. To je zadnja seja pred konvencijo in raditega tudi važna za vsakega člana našega društva.

Kdor ima na sreč kakšne prenosove za našo jednoto, bo svoje misli lahko povedal na seji in s tem opozoril delegata, da jih zastopa na konvenciji.

Kdor izmed bratov in sester se ne bo udeležil velevažne seje omenjenega dne, ne da bi za svojo neudeležbo navedel opravičljiv vzrok, bo plačal 50

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Inkopir. 17. junija 1907 v drž. tiskovni.

GLAVNI STAN: CHICAGO, ILL.

GLAVNI ODBOR:

Predsednik: Martin Potokar, 1625 S. Centre Ave., Chicago
Podpredsednik: Jakob Miklavčič, Lock Box 3, Willock, Pa
Tajnik: Ivan Verderbar, 2708 S. Lawndale Ave., Chicago
Telephone Lawndale 4635

Blagajnik: Fr. Korč, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Zapisnikar: Feliks Namors, 1834 Ashland Ave., Chicago.

NADZORNI ODBOR:

Vincenc Canjkar, 1226 a. Tiffany Ave.
Frank Černič, 6034 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Lavoslav Zevnik, Neustadt Store, LaSalle, Ill.

POROTNI ODBOR:

John Šarec, box 131, Evergreen Alta, Canada.
Valentin Stalick, 302 Pilot Butte Av., Rock Springs, Wyo.
Josip Bricej, box 342, Conemaugh, Pa.

UREDNIK GLASILA:

Jože Zavertnik, 2821 So. 40th Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

M. A. Weisskopf, M. D. 1842 S. Ashland Av., Chicago, Ill.

Denar je pošiljati naravnost na blagajnika, pritožbe glede nerednega poslovanja na predsednika nadzornega odbora, preporne zadeve pa na predsednika porotnega odbora Ivana Šarca, vse druge uradne stvari na gl. tajnika

IVANHOE.

Roman. Spisal Walter Scott
Poslovenil J. Z.

(Nadaljevanje.)

Vboga kmeta, ki je bil rodom Saksonec, so vlekli pred velikega mojstra. Vsekakor ni bil popolnoma ozdravljen, ker je rabil berglje. Izpovedal je nered in jokal pri izpovedi. Povedal je, ko je pred dvema leti delal kot tesar v Yorku za bogatega žida Izaka, ga je nakrat napadla bolezen. Moral je v posteljo, iz katere ni vstal, dokler ni prišel rabi zdravi, katerega je pripravila Rebeka. Posebno dobro je učinkoval neki balzam, ki je največ pripomogel, da je do gotove meje zopet zamogel rabi svoje ude. In končno mu je dala majhen lonček tega mazila in denar, ko se je vrnil k svojemu očetu, ki biva blizu Templestona.

"Prečastiti", je nadaljeval tesar, "ne verjamem, da mi je želela slabo. Kedar sem rabil njeno mazilo, sem molil očenaš in vero, mazilo je pa vseno učinkovalo." "Snuženj, tiho, proč s teboj!" je rekel veliki mojster. "Podoben je bedaku, ki dela proti plačilu za neverne pse. Povem, da satan najprvo provzročil bolezen, da postane kakšno zdravilo znamenito. Ali imaš mazilo pri sebi?"

Kmet je potegnil s tresočimi rokami škatljico iz žepa, na kateri je bilo nekaj hebrejskih črk, katere so navzoči smatrali za hudičeva znamenja in kot dokaz, da je satan pripravil zdravilo.

Beaunoir se je prekrizal in vzela škatljico v roko. Ker je bil večji jezikov na vzhodu, je prečital geslo, ki se je glasilo: "Lev iz rodu Jude je zmagal." "Čudna moč satana", je izpovedal, "ki lahko sveto pismo spremeni v kletvino. Ali ni noben zdravnik navzoč, ki bi nam razložil, iz kakšnih sestavin obstoji zdravilo?"

Dva medicina (tako sta se imenovala), en menih in en brivec, sta stopila naprej in izjavila, da o sestavinah ne moreta povedati drugega, kakor da dišijo po kafri in mirti, po orientalskih zeliščih. Potem sta vsa neovčljivo pristavila, da je zdravilo iz pepla, ker so njima kot nčenjakoma sestavine nepoznane.

Po tej zdravniški preiskavi je prosil kmet, da se mu vrne zdravilo, ker ga je rešilo postelje in mu storilo dobro.

Ali velikemu mojstru so se pokazale temne gube na čelu. "Fant, kako ti je ime?" je vprašal pohabljenca. "Hig, sin Snela."

"Torej Hig, sin Snela, rečem ti, da je boljše ležati v postelji, kakor pa ozdraviti s pomočjo zdravil, ki jih je napravil nevernik. Bolje je, da se nevernikom s silo vzame njih zaklade, kakor da se sprejmejo od njih darovi, ali da se jim služi za denar. Zdaj pojdi in stori, kot sem ti ukazal!"

"Zal, da ne morem nobenemu več služiti, ker sem pohabljenec", je odgovoril kmet. "Ali svojima bratoma, ki služita pri bogatem rabiju Ben Izraelu, bom povedal, da ste vi rekli, da je boljše, ako ga oropata, kot da mu služita zvesto."

žini, da bi zvedel za usodo svoje dobrotnice, ne boječ se, če bi moral še enkrat stopiti pred ostrega sodnika.

Zdaj je veliki mojster zapovedal, da naj Rebeka odkrije obraz. Rebeka je prvič odprla usta in spregovorila, da pri njenem narodu ni v navadi, da dekle vzame pajčolan z obraza, ako je sama med tuji.

Njen mili glas je pri množici vzbudil pomilovanje in milosrdnost. Beaunoir, v katerega srcu ni bilo žloveskih čustev, je še enkrat ponovil ukaz.

Na njegov migljaj so hoteli straže s silo potegniti Rebeki pajčolan raz obraz. V tem trenutku je stopila Rebeka pred velikega mojstra in dejala: "Poslušajte me radi svojih hčera — ah, vi nimate hčera! — Torej se spominjate svojih mater — svojih sester! Že radi dostojnosti do ženskega spola ne dovolite, da bi se me dotaknili ti ljudje. — Ubogala vas bom!" je nadaljevala z glasom tuge in žalosti, ki ji kmalu omehčal srce Beaunoirja, "pokazala vam bom obraz nesrečnega dekleta."

Odzvela je pajčolan in gledala svojo okolico z izrazom, v katerem sta se družila dostojanstvo in deviška srmežljivost. Njena izvanredna lepota je iznenadila vse in mlajši vitezi so šepetali drug drugemu, da njeno čarodejstvo tiči v njeni izvanredni lepoti. Ali na Higa, sina Snela je vplivala toliko njena lepota, da je glasno zaklical: "Pustite me proč! — Dovolite mi, da odidem! Ako je še enkrat pogledam, moram umreti, ker sem s svojim pričanjem pripomogel, da bo umorjena."

"Vbogi človek, umiri se", je rekla Rebeka, ko je začela njegove klice. "Ti mi nisi storil nič zalega, ko si govoril resnico. Umiri se, pojdi domov in reši sam sebe."

Straže so hoteli odstraniti Higa, ker so se bali, da bodo njegovi boleštni vzkliki pridobili simpatije Rebeki. Ali Hig je obljubil, da bo molčal in dovolil so mu ostati v dvoranah.

Zdaj sta nastopila dva suličarja kot prič, katere je Malvozin naučil, kako naj izpovesta. Dasi-ravno sta bila ova premetena lopova, je vsena lepota Rebeke toliko učinkovala nanju, da sta ob prvem pogledu postala omahljiva. Ali pogled templestonskega preceptorja ju je takoj spomnil na dogovor, da sta s tako natančnostjo pričala, ki bi morala osupniti vsakega nepristranskega sodnika. O popolnoma navadnih dogodkih, ki so bili naravnali ali pa neznamiti, sta govorila na široko, ali jih pa ponavljala s komentarji, ki bi morali obuditi sum, da govorita nerazno.

V naši dobi bi ujuzi dokaze razdelili v dva razreda: v nezmatne in fizično nemogoče. V dobi praznoverja so pa bili taki dokazi veljavni in so pričali, da je obtožene kriv.

Prvi dokazi so se glasili, da so Rebeke slišali večkrat mrmrati s seboj. Melodije, katere je pela poluglasno, so imele tako čarodejno moč, da je pričelo vrtipati srce. Večkrat je govorila sama s seboj, po takih pogovorih pa gledala proti nebu, kot da bi pričakovala odgovora. Njena obleka je iz dragocenega blaga, pa takega kroja, ki se ne spodobi za žensko. Lastnje je prstane, na katerih so kabalistički napis, pa tudi na pajčolanu so vsi čudna znamenja.

Dasi-ravno so bili ti dokaz popolnoma umljudni in ničredni, so

jih vseeno sprejeli, da dokazujejo krivdo nesrečnega dekleta in da je bilo dekle v zvezi s prepovedanimi in čudeznimi silami.

Druge izpovedbe so bile še hujše, katere je praznoverno in neumno ljudstvo sprejelo za čisto in golo resnico.

Neki vojak je videl, kako je ozdravila nekega ranjenca v Torquistonu. Pri zdravljenju je delala čudezna znamenja preko rane, govorila čudezne besede, potem je pa ost pisce skočila iz rane, nehala je teči kri, rana se je zaprla in četrto ure kasneje je zopet stal ranjenec na utrdbi.

Ta pravljica je bila najbrž v zvezi z ranjenim Ivanhoem, kateremu je Rebeka stregla na kerkvilstonskem gradu. Kot dokaz je vojak pokazal ost, ki je vagala eno uro.

Njegov tovariš je videl spor med Bois-Guilbertom in Rebeko, ko je hotela skočiti s stolpa. Da bi v lažeh ne zaostal za svojim tovarišem, je izpovedal, da se je Rebeka, ko je hotela skočiti doli, spremenila v belega labuda in poletela trikrat okoli stolpa, predno se je vrnila v stolp.

Že polovica take izpovedbe je zadostovala, da bi šla vsaka stara in zbugarjena žena, če tudi bi ne bila židinja, na grmado. Proti Rebeki, ki je bila židinja, so pa bili dokazi prepričevalni, da bi jo rešili lepota in mladost smrti na grmadi.

Ko je veliki mojster zbral vse glasove, je vprašal Rebeko z zelo svečanim glasom, če ima kakšen ugovor proti razsodbi, katero mora izreči nad njo.

"Ako bi trkala na vašo milosrdnost", je rekla ljubka židinja s tresočim glasom, "bi ne pomagalo nič in bilo bi poniževalno zame. Če bi trdila, da ozdravljenje drugoverca ne žali zavrnitve obel vber, bi tudi ne izdalo nič. Ako bi se zagovarjala, da so reči, katere so pripovedovali ljudje, (Bog jim odpusti!) nemogoče, bi mi ne hasnilo nič, ker verjamete, da so resnične in mogoče. Še manj bi mi pomagalo, ako bi trdila, da se oblažim in obnašam po šegi in običajih svojega naroda — kmalu bi rekla svoje domovine. Ah, moj narod nima domovine! Opravičite se tudi nočem na račun mojega preganjaleca, ki tukaj stoji in poslušala izmišljotine in natoleevanja, katere trinogi spreminjajo v žrtve. Vseeno grem pa rajše desetkrat v smrt, kakor da bi ngodila željam tega Belialovega sina, s katerimi je trpinčil in preganjal mene, ubogo jetnico, ki si ni mogla pomagati."

On priznava vsa vero in njegov najmanjša besedica izda več kot dolgotrajni govori židinj. Radi tega se bom sklicala nanj. Brian! Tebe vprašam, ako niso te obdolžitve napačne in obrekovalne?"

Nastala je tišina. Oči vseh so bile obrnne v Briana. "Govori!" je dejala ona. "Ako si mož — ako si kristjan, govori! Rotim te pri sv. obleki, katero nosiš — pri menju tvojih očetov — pri tvojem viteštvu, s katerim se hvališ — pri čisti tvoji materi — pri grobu tvojega očeta te rotim — govori, ali so te reči resnične?"

"Brat, govori", je rekel veliki mojster, "ako ti dovoli zli duh, ki je v tebi."

Bois-Guilbert je bojeval hud notranji boj, katerega je bilo opaziti na njegovem obrazu. Slednjij je pa zaklical Rebeki: "Papir — Papir!"

"Zdaj imamo važen dokaz!" je rekel Beaunoir. "Nesrečnej ne more spregovoriti druge besedice kot papir, na katerem so gotovo zapisane čarovniške besede, ki ga silijo, da molči."

Rebeka je zdaj hitro pogledala papir, na katerem je bilo v arabski črni zapisano: "Pozovi viteza! potem je pa strgala papir."

Zdaj je veliki mojster rekel s povdankom.

"Izpoved nesrečnega viteza ti ne more koristiti, iz njega govori zli duh. Ali maš še kateri ugovor?"

"Še se lahko rešim", je pričela Rebeka, "po vaših divjih zakonih. Moje življenje je bilo polno bridkobe, posebno v zadnjem času. Vendar pa nočem tega božjega daru vreči od sebe, dokler mi Bog daje sredstva, da ga lahko branim. Odklanjam obtožnico — in trdim, da sem nedolžna, obtožnica pa kriva. Ostanem pri svojem pravu in zahtevam božjo sodbo, v kateri me bo zastopal moj bojevnik."

"Kdo bo uložil sulico za čarovnico?" je odgovoril veliki mojster. "Kateri vitez se bo bojeval za židinj?"

Po teh besedah je dostojno vrgla svojo malo rokavico velikemu mojstru.

Osem in trideseto poglavje.

Dostojno obnašanje Rebeke je celo vplivalo na velikega mojstra. Po naravi ni bil krivolok. Ali njegove hladne strasti, njegov visok čut do spopolnjevanja naloženih dolžnosti, so njegovo srce okamenele počasi tekot njegovega asketičnega življenja.

Zdaj, ko je gledal lepo bitje pred seboj, ki je bilo osamljeno in brez prijateljev, vendar se je pa branilo duhovito in junaško, so se omilile poteze na njegovem obrazu. Prekrizal se je dvakrat, kakor da bi dvomil, da so novi občutki čisti, ki so vstajali v njegovi duši.

"Ako milosrdnost, katero občutim zate, izvira iz zlih umetnosti, tedaj je tvoja krivda velika in težka! Vseeno se pa vdam človekoljubju, ki obžaluje, da bi tako lepo bitje bilo posoda prokletstva. Hči moja, skesaj se! — Priznaj svoje čarovnije. — Odpovej se svoji neveri in oprimi se tega svetega znamenja. V družbi poboznih sester boš imela dosti časa za molitev in pokoro. Stori tako in živeš boš!" — Kaj je storil zakon Mojzesa zate, da moraš umreti!"

"To je zakon mojih očetov!" je odgovorila Rebeka. "Dobili smo ga med gromom in bliskom na gori Sinaj. Ako ste kristjani, tedaj tudi verjamete vanj. Zdaj pa trdite, da ga je Bog prekladal. Ali moji učitelji so me učili drugače?"

"Naš kaplan naj stopi naprej", je rekel Beaunoir. "Pove naj temu trdovratnemu dekletu..."

"Nehajte!" je zaklicala Rebeka. "Ne razumem se bojevati za svojo vero. — Za njo znam le umreti, ako je to božja volja. — Ali hočete odgovoriti na moje zahtevo, na božjo sodbo?"

"Dajte mi njeno rokavico!" je ukazal veliki mojster. "To je za razsodbo mojho in nežno zastavilo za smrtonosen namen. Vidiš Rebeka, kakor je lahka in tanka tvoj rokavica v primeri s težkimi oklepnicami naših vitezev, ravno tako je tvoja zadeva napram redu templarjev, napram kateremu si hudo grešila."

"Vrzi me nedolžnost na telnico", je odgovorila Rebeka, in moja rokavica bo težja kot železo."

"Tedaj se trdovratno braniš priznati svojo krivdo in obstaneš pri svojem prednem izjavljanju?"

"Da, plemeniti gospod!"

"Tedaj se zgodi v božjem imenu", je rekel veliki mojster. "Bog naj odloči, na kateri strani je pravica."

"Amén", so rekli prestojniki drug za drugim in navzoči. (Dalje prih.)

Zvezdoznanstvo.

Nebeški svod ima tiste lastnosti kot geometrični svod ali kroglja. V njem niso le vse točke s površine enako oddaljene od središča, marveč tudi vsaka ravnina ali plosčevina, ki gre skozi njegovo središče, izreže manjše kroge na njegovi površini. Iz tega sledi, da si v vsakem svodu ali kroglji lahko mislimo poljubno število velikih in majhnih krogov. Ali v nebeškem svodu rabimo le tri kroge z njihovimi točkami, črtami in loki:

Horizontalni sistem.
Ekvatorski sistem.
Ekliptični sistem.

Veliki krog, ki gre skozi štiri glavne točke imenujemo horizont O tem smo se prepričali že na drugem mestu. Na njem temelji sistem krogov v nebeškem svodu, ki jih rabimo za zvezdoslovska opazovanja in merjenje. Vsaki krog v nebeškem svodu, katerega napravi navpična plosča skozi točko opazovanja, imenujemo navpični krog. Mislimo si lahko nedoločeno število navpičnih krogov. Ali vsi navpični krogi režejo drug drugega v navpični črti. Potegnena črta plombe se združuje z zenitom in nadirjem. Dva navpična kroga sta zelo v rabi in imata tudi posebna imena. Prvi krog, ki gre skozi severni in južni tečaj horizonta imenujemo meridian. Drugi navpični krog, ki je v pravem kotu k ravnini meridiana in gre skozi vzhodno in zapadno točko horizonta imenujemo prvi navpični. Majhen krog v nebeškem svodu, ki je paralelen k horizontu imenujemo almukantar. *) Za almukantarjemo nam določeno število. Mislimo ali potegnem; ga lahko sklozi vsako zvezdo na nebu. Tem bolj je zveza zenitu, toliko manjši je almukantar, ravnotako kakor paralele stopinje geografske širine, ako se bližajo severnemu ali južnemu tečaju.

*) Almukantar je arabska beseda in se rabi v vsi jeziki.

Ako zvežemo tri obroče tako, da dobimo pravokotnike imamo najboljše podobo horizonta, meridiana in prvega navpičnika. Ako na vrh denemo manjši obroč, pa imamo almukantar.

Izrazi horizont meridian, prvi navpičnik in almukantar veljajo za kroge na nebeškem svodu, katere orišejo njih ravnine ali plosče. Pogostokrat rabimo te izraze, da označimo le ravnine. Samoposobi se razume, da so ti štiri izrazi vedno veljavni za opazovalca, pa naj stoji kjerkoli hoče na površini zemlje. Ako stoji na navpičnem prostoru, ali če ima opazovalnik z enim samim instrumentom, so vedno ravnina horizonta, meridiana, prvi navpični, drugi krogi in ravnine v določeni poziciji relativno k opazovalcu. To so mišljeni krogi in ravnine, ki se vedno premikajo z opazovalcem. Ako se je opazovalec le prestopil, tedaj je spremenil pozicijo vseh nebeških krogov in ravnin za malenkost, ki se da izmeriti s pripomočki, katere ima današnji zvezdoslovec na razpolago.

III.
Solnce, luna in zvezde križajo v svojem gibanju dozdnevno skoraj vsaki dan te kroge v različnih smereh in kotih. Že nekaj večerni opazovanj nas prepriča o tem. Ta gibanja poznamo pod imenom dnevno kroženje. Ako opazujemo vzhod in zahod solnce skozi šest mesecev, tedaj vidimo, da se spreminja mesto vzhoda in zahoda. Kedar ima solnce križati meridian, imamo poldne. V Zdr. državah opazimo, da se ne zgornja s prvimi navpičnikom, marveč je proti jugu. Kedar doseže najvišjo točko, takrat križa meridian ali kulminira **) z njim. Poldnevne naprave solnce mišljeno pot, ki je podobna in enaka poti dopoldneva. Mislimo pot solnce od vzhoda do zahoda imenujemo dnevni lok, polovico pota pa poldnevni lok. Ista opazovanja lahko izvršimo tudi z luno. Vzhajala bo severno od vzhoda in križala nekaj stopinj od zenita plosčo ali ravnino in zahajala toliko severno nad zapadom, kot je vzhajala severno nad vzhodom.

Ako opazujemo zvezde, ki so proti severju, tedaj opazimo, da narišejo manjše kroge na nebeškem svodu. Severna zvezda, katero lahko vidimo v vsakega prostora v Zdr. državah, ako je ne bo jasno, ponoči s prostim očesom, po dnevu pa s pomočjo majhnega teleskopa, napravi najmanjši krog. Središče, okoli katerega Severna zvezda izvrši vsakih 24 ur majhen krog, je severni tečaj neba. Dnevni loki ali pota vseh drugih zvezd so osredotočna okoli njega.

Kako najdemo severni tečaj neba? Najprvo nastavi fotografski aparat zelo pazno na oddaljen predmet, seveda v meridianu. Pri trdi ga dobro, leče pa nastavi proti severni in navzgor v kotu 45°. Kakor hitra je nastala tema in so se prikazale zvezde, odkri plosčo in jo pusti odkrito, kakor dolgo hočeš ali dokler ne prično zahajati. Plosča ti bo pokazala osredotočeno loko, med katerimi je najsvetlejši in najkrajši Severne zvezde. Sledovi zvezd bodo po, nekoč izbrisani, ako so prišli obhlaki vmes. Sredi teh osredotočenih lokov je pa severni tečaj neba, ki je vedno v meridianu opazovalca. Z drugimi besedami: Meridian je navpični krog, ki gre skozi severni tečaj neba. Ako nastavimo fotografski aparat blizu ravnika proti nebu, potem dobimo ravne črte.

IV.
Severni tečaj neba je glavna točka za drug sistem ravnin krogov v nebeškem svodu, kakor je zenit glavna točka za horizontalni sistem. Mislimo horizontalni sistem ravnin in krogov — horizont, prvi navpični, meridian in almukantar kot ogrodje v nebeškem oboku. Mislimo, da je ogradje pritrjeno na vzhodu in zapadu tako, da se lahko suče okoli svoje osi. Zdaj premaknimo zenit ob meridianu, dokler se ne združi s severnim tečajem. Južna točka horizonta je ob meridianu napravila isto pot navzgor v kotu, ki je enak v daljavi od zenita do severnega tečaja.

Za to novo pozicijo imamo zdaj drugačien sistem ravnin in krogov v nebeškem svodu, kakor je zenit glavna točka za horizontalni sistem. Mislimo horizontalni sistem ravnin in krogov — horizont, prvi navpični, meridian in almukantar kot ogrodje v nebeškem oboku. Mislimo, da je ogradje pritrjeno na vzhodu in zapadu tako, da se lahko suče okoli svoje osi. Zdaj premaknimo zenit ob meridianu, dokler se ne združi s severnim tečajem. Južna točka horizonta je ob meridianu napravila isto pot navzgor v kotu, ki je enak v daljavi od zenita do severnega tečaja.

Za to novo pozicijo imamo zdaj drugačien sistem ravnin in krogov v nebeškem svodu, kakor je zenit glavna točka za horizontalni sistem. Mislimo horizontalni sistem ravnin in krogov — horizont, prvi navpični, meridian in almukantar kot ogrodje v nebeškem oboku. Mislimo, da je ogradje pritrjeno na vzhodu in zapadu tako, da se lahko suče okoli svoje osi. Zdaj premaknimo zenit ob meridianu, dokler se ne združi s severnim tečajem. Južna točka horizonta je ob meridianu napravila isto pot navzgor v kotu, ki je enak v daljavi od zenita do severnega tečaja.

Krog ure lahko zopet zarišemo skozi vsako zvezdo na nebu. Dva

taka kroga v pravem kotu drug proti drugemu — imenujemo ekvatorialna *) kolura in sostialna **) kolura. Ravnik, obe koluri in vsi krogi ure imajo skoraj stalno smer in pozicijo med zvezdami. Absolutna pozicija severnega tečaja, nebeškega ravnika in kolur se lahko preračuni, ob vsakem času.

Splošna razmotrivanja.

Zdaj, ko smo se seznanili z jezikom jezikoslovcev lahko preidemo v splošno razmotrivanje.

Kaj vidimo po noči? Svetovni prostor obdaja našo zemljo kot votla kroglja. Ako po noči pogledamo proti jasnemu nebu, tedaj nebo žari svetlih zvezd različnih velikosti. Te zvezde niso svetilke, katere mogoče vsaki večer kdo v zabavo ljudem prižiga na nebu, marveč so svetovna telesa, kot je naša zemlja. Najkrajšnje prikazen pa tvori na nebu Rimska cesta, ki sestoji iz nešteto milijonov in zlo oddaljenih svetovnih teles. Ako potujemo okoli sveta, tedaj vidimo povsod Rimsko cesto, ki nas obdaja kot obroč. To dejstvo nas vodi do spoznavanja, da smo pri vseh opazovanjih sredi tega obroča.

Nam se dozdeva, da vse zvezde vzhajajo na vzhodu, zahajajo pa na zapadu. Nekatere se gibljejo skozi nebeški ravnin in napravijo za nas polkrog nad horizontom in polkrog pod horizontom. Lok, katerega zvezde napravijo preko nas imenujemo dnevni lok. Kaj je dnevni lok smo povedali v prejšnjem poglavju. Mnogo zvezd izvrši svoj dnevni krog v popolnem krogu. Med temi zvezdami je tudi Severna zvezda, ki se suče v zelo majhnem krogu okoli severnega nebeškega tečaja. Kakor imamo zvezde, ki ne zahajajo nikdar, ravnotako so zvezde, katere ne vidimo nikdar vzhajati, ker je njih pot pot horizontom.

Od vzhoda zvezde pa do zopetnega vzhoda zvezde, ali prehoda zvezde skozi meridian preteče 23 ur in 56 minut. Ta čas se imenuje dan zvezde. Vsaka zvezda izvrši za nas svoj dnevni krog v tem času.

Kaj je zemlja?

Naša zemlja je kroglji podobno nebeško telo, ki se suče okoli svoje osi in okoli solca. Da je zemlja okrogla imamo neovrgljive dokaze. Ako se bližamo kakšni cerkvi na ravnini, tedaj najprvo opazimo vrh zvonika, kar dokazuje, da mora biti zemlja med opazovalcem in zvonikom vbočena. Isto opazimo na morju, ako zagledamo ladjo ali parnik. Najprvo se prikažejo jaderniki in dimniki. Tembolj ko se bližamo ladji, temveč jo vidimo. To so dokazali tudi potniki, ki so potovali okoli zemlje. Odpotovali so od vzhoda proti zapadu ali narobe, prišli so pa vedno nazaj, odkoder so se podali na pot. Ako potujemo od severa proti jugu, ali pa narobe, tedaj vidimo vedno nove zvezde, prejšnje, ki smo jih videli, pa izginejo. Zakaj? Ker vidimo vedno drug del neba. Ako bi pa zemlja bila plosča in bi ne bila vbočena, bi na potu proti jugu ali severu vedno videli eniniste zvezde. Tu di senca, katero daje naša zemlja luni, kedar mrkne, je podobna krogu. Tako senca pa ima le kroglja.

Namišljeno črto, ki gre od severa proti jugu ali narobe skozi sredino ozemlje, imenujemo zemeljsko os. Konec osi pa imenujemo severni in južni tečaj.

*) Čas, ko sta dan in noč enaka.

**) Čas solnčnega obrata.

Dalje prihodnjij.

Zmes.

— Dojenčki v zaporu. Pri stavki rudarjev v ruhrskem revirju je tudi marsikateri rudarski ženi vzkipela kri, ko je videla, da so med delavstvom ljudje, ki kršijo solidarnost in s tem ovirajo zmago. Rudarske žene so često stavkokaze imenovala z imenom, kar kršnega so vredni. Svojo sveto o pravice jezo so morale te zavredne žene trdo plačati. Žene, matere so morale v ječo, z njimi vedno dojenčki, za katere niso mogli dobiti druge preskrbe. Urednik socialno demokratičnega lista, ki izhaja v Bochumu, je obiskal nekatere izmed mater, ki so bile z dojenčki vred v ječi. Ena izmed teh je pripovedovala: "Ko je bila rudarska stavka, sem zaklicala nekemu delavcu, ki je žel vzlice stavki na delo 'stavkokaz'. Zaradi tega sem morala k sodnji in ker je neki drugi stavkokaz prisegel, da sem rekla onemu tudi svinja, sem dobila pet dni zapore. Mojega pet mesečnega deteta nisem hotela pustiti doma, tudi v ječi sem ga hotela hraniti sama. Do zapore me je spremil mož in vprašal, kaj bo z otrokom. Odgovorili so mu: 'Le pojdit, otrok ostane tukaj'. Zaprli so me v ozko celico, ki je bila štiri

metre dolga in dva metra široka. Okence z železnim o mrežjem je bilo zelo visoko. Zrak je imel nek čuden duh. Svežega zraka ni prihajalo skoraj nič v celico. V zaporu sem bila silno razburjena in posledice so se kaj kmalu pokazale pri otroku. Vso noč je vpil, spal je komaj eno uro. Komaj je zaspalo dete, že ga je zbudil kakšum v širni jetnišnici, ker je čudno vodlo odmevalo vsak hip. Čez dan je otrok spal nekaj ur. Ves čas ni imel otrok nobenega teka, jokal je ves čas in vsak dan je bil bolj razburjen, postajal je slabejši, leca so mu padala. Še devet dni potem, ko sem bila z otrokom zopet doma, se otrok ni pomiril. Vsako jutro so nas spustili za pol ure na dvorišče, ki je bilo ograjeno z visokim zidom, in s katerega nismo drugega videli kakor kočke neba. Za posteljo so nam dali trdo natlačeno slannico in konjsko dežo. Sama bi že vse to prenesla, ali ko sem videla, da mora otrok ležati na tako trdem ležišču, sem postala vsa obupana. Isti čas kakor jaz, so bile zaprte še štiri druge rudarske žene z dojenčki, ki so se ravno tako pregrešile kakor jaz. Vsaka izmed nas je bila zaprta v posebni celici."

Človeška družba, ki zapira nedolžne dojenčke v zapore in ječe, je izgubila pravico do civilizacije!

— Proletarci v Tokiju.

Vsako veliko mesto ima okraje, v katerih se gnetejo po nezdravih stanovanjih proletarci, da ne motijo gospode, ki se zbira v razkošnih stanovanjih v sredini mesta. Še pred 25 leti so stanovali v Tokiju proletarci v sredini mesta, danes so potisnjeni v tri predmestja. V teh predmest

IMENIK.

1.—Društvo Slavici št. 1, Chicago, Ill.—Pred.: Alois Jalovec, 980 W. 18th St. — Taj.: Jos. Veratj, 1504 S. 67. Court, Cicero, Ill. — Blag.: J. Bartol, 8316 W. 24. St. — Seje vsako prvo soboto v mesecu.

39.—Društvo Narodni Vitez št. 39, Chicago, Ill.—Pred.: Fr. Hudale, 1840 S. 42nd Ct. — Taj.: John Hodochar, 1726 So. Centre Ave.—Blag.: Fil. Kaplja, 1650 S. Throop St. — Jed. zast.: Felix Namora.—Redne seje vsako prvo soboto v mesecu.

79.—Društvo Dobrodošli št. 79, Cle Elum, Wash.—Pred.: Paul Kolar, b. 337. — Taj.: Anton Lucic, box 638. — Blag.: Math. Kavalaric, box 22.

116.—Društvo Zagorski Zvonovi št. 116, Lincoln, Ill. — Pred.: John Hober, 717 Vichite Ave. — Taj.: Jos. Tricar, 625 Oklaboma Ave.—Blag.: M. Starček, McLeana St. — Seje vsako prvo nedeljo v mesecu.

184.—Društvo Zmagosoma Krona, št. 184, Springfield, Ill. — Pred.: Mary Miklave, b. 174.—Maj.: Margareta Gorše, b. 43.—Blag.: Anna Kerin, b. 257. — Seje vsake tretje nedeljo pop. 2. uri.

184.—Društvo Zmagosoma Krona, št. 184, Springfield, Ill. — Pred.: Mary Miklave, b. 174.—Maj.: Margareta Gorše, b. 43.—Blag.: Anna Kerin, b. 257. — Seje vsake tretje nedeljo pop. 2. uri.

J. S. JABLONSKI Slovenski fotograf izdeluje vsa v fotograficno stroko spadajoča dela dobro in poceni 6122 St. Clair Avenue. CLEVELAND, OHIO.

DR. ADOLF MACH ZOBOZDRAVNIK Uradne ure: 9 do 12 dop. 1 do 6 pop. 7.30 do 9 zvečer. Ob nedeljah po dogovoru. 2801 S. Lawndale Ave. vogal 26th St. CHICAGO, ILLINOIS.

Štiri in osemdeset tisoč ljudi ima vloge o tej banki. Nekateri živijo v drugih državah, zopet drugi v stari domovini. Posiljamo nam s pošto avse pribarane, ker je ena največjih in najvarnejših bank v Ameriki. Z enim dolarjem lahko zaženete vlagati in vloga vam bo nosila štiri do sto obresti.

The Cleveland Trust Company SAVINGS BANK 5 MIL. DOLARJEV St. Clair office, St. Clair St. cor. E. 40th, CLEVELAND

Denar pošiljamo v domovino. Po sledečih cenah: \$10.35 .....K. 50 \$20.50 .....K. 100 \$41.00 .....K. 200 \$102.50 .....K. 500 \$204.50 .....K. 1000 1020.00 .....K. 5000 S temi cenami so vračunjeni vsi stroški. PRODAJAMO ŠIFKARTE. MENJAMO DENAR. Govorimo slovenski.

Kaspar Državna Banka 1900 Blue Island Ave., Chicago Ill. — Ako izvršiš kaj za človeštvo, se ti ne zahvali noben človek. Če pa nekaj storiš za posameznega človeka, se ti zahvali človeštvo.

EMIL BACHMAN, 1719 So. Center Ave., Chicago, Ill. Največja slovenska trgovina za ZAŠTAVE, REGALJE, ZNAKE, KAPE, PEKATE itd. v Ameriki. Izdeluje zlate znake za vsa slovenska, hrvaška, češka, slovaška in srbska društva v Ameriki. Pišite po naš veliki katalik ki je tiskan v vseh slovenskih jezikih in kateremu so priložena zahvalna pisma od poznatih društev. Lastnik je rodom Čeh, piše slovenski in hrvaški in je član S. N. P. J., odkar se je ustanovil.

HAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI JE Narodna Tiskarna 2146-50 Blue Island Ave., Chicago, Ill. Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce. "GLASILO" in "PROLETAREC" se tiskata v naši tiskarni.

The Lake Shore Banking and Trust Co. USTANOVLJENA 1890 Assests: nad \$3,600,000.00 Hranjenje in spletni bančni posli. Posojila na zemljišča in draga. 55. cesta in St. Clair Ave. Huron Road in Prospect Ave. Superior Ave. in Addison Road. Pri nas vlaga država Ohio in mesto Cleveland. Plačemo 4 od sto. Pošiljamo denar v stare domovine hitro in zanesljivo. Ter prodajamo pasne broodne listke. Samo zastopnik od vseh glavnih prekorskih črt. Želimo vaša znanstva. Jno. M. Gundry, preds. Harley B. Gibbs, potpreds. H. W. King, podpreds. J. Horace Jones, blagajnik. Walter S. Bowler, tajnik in blag. L. G. Kollie in George F. Schulz, pomožna cashier.

EDINA SLOVANSKA TVRDKA. Zastave, regalije, znake, kape, pečate, in vse potrebščine za društva in jednote. DELO PRVE VRSTE. CENE NIZKE. Slovenske cenike pošiljamo zastonj. F. Kerže Co. 2616 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois